

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, ז' אלול תשפ"א

מסכת סוכה ל"ט-מ"ה ♦ מעשר שני ה', ו' - ה', י"א

גליון מס' 1160

השבוע בגליון

- אלו מצוות נאסרו בשבת ואלו הותרו
- אכילת מצה כליל הסדר שחל בשבת
- להביא את הרב אל המצה
- נטילת לולב בירושלים ובכותל המערבי

- השופט נותן מקל ליוצא זכאי
- ארבעת המינים, כנגד אברי הגוף

- היש 'ספר נחמיה'?
- ספר עזרא וספר נחמיה - ספר אחד
- "ושוב הסכימו מן השמים"
- הכוונות הטמירות שמאחורי ארבעת המינים

בשורה לקוראי הגליון!
ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

הוא חזר בתשובה

חודש אלול.
חודש התשובה וההכנה לימי הדין.
כתב הרמב"ם במאמר תחיית המתים (אגרות ותשובות):
"ומן המאמר המפורסם באומה (ברכות ח'): ראה אדם יסורים באים עליו יפשפש במעשיו. והוא העניין בעצמו הוא המכוון גם כן באמרו (דברים ד') (ט) "אשר חלק ה' אלוהיך אותם לכל העמים תחת כל השמים. ואתכם לקח ה'". רצונו לומר, שענייניהם אינם נוהגים עניין מנהג שאר האומות, אבל יחדם השם בזה המופת הגדול שיהיו פעולותיהם תמיד נקשרות בתיקון ענייניהם או הפסדם".
הפשפש במעשים היא פעולה שהיהודי נוקט בה בכל מהלך חייו.
אין ספק שכל יהודי מבקש לפשפש במעשיו ולתקן את דרכיו. מן המעשה המופלא שלפנינו אפשר ללמוד על דרגתם של אבותינו בזרות הקודמים.

★ ★ ★

גלים אדירי עוצמה שטפו ובאו מכל עבר.
מפרשי האונייה נקרעו ונשמטו באיבחת הרוח הראשונה שבישרה על בוא הפורענות וגררה עמה נחשולי מים אימתניים.

דף לז/א וכן בעזרא אומר

היש 'ספר נחמיה'?

גמרתנו המצטטת פסוק אומרת: "וכן בעזרא אומר, צאו ההר והביאו עלי זית...".

הפותח את ספרי הנביאים מגלה, כי פסוק זה מופיע בספר נחמיה! כמצויין ב"תורה אור" שלצד הגמרא. כבר הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל חש בדבר, ובגליון הש"ס שבשולי עמוד הגמרא הוא מפנה לדברים שכתב, כי גם רש"י מצטט פסוקים מספר עזרא בעוד הפסוק מופיע בספר נחמיה. יש לציין, כי בדיקה מקיפה מעלה, כי גם במדרשים ובזוהר הקדוש רווחת תופעה זו.

מה פשר הדבר?

ספר עזרא וספר נחמיה - ספר אחד: ובכן, ספר עזרא וספר נחמיה אינם שני ספרים, אלא ספר אחד! בכל כתבי היד העתיקים, ספר נחמיה מהווה המשך לספר עזרא, מלבד כתב יד אחד משנת ה' ר"ח. אכן, מניין ספרי הקדש הוא עשרים וארבעה (ראה בבא בתרא יד/ב), לפי שעזרא ונחמיה אינם נמנים כשני ספרים. המלבי"ם בתחילת נחמיה אף מציין, כי לשון הפסוק הראשון בנחמיה, הפותח במילים: "דברי נחמיה בן חכליה ויהי בחדש כסליו..." מוכיחה, כי הפסוק ממשיך פסוקים קודמים לו.

"כאן חצי הספר": גם בעלי המסורה הקדמונים, שציינו מאפיינים שונים בכתבי הקדש, רשמו בנחמיה פרק ג' פסוק ל"ב, כי שם "חצי הספר", בעוד שמיקום זה אינו אמצעו של ספר נחמיה כלל, לפי שהתכוונו לכך שבפסוק זה חצי הספר הכולל את עזרא ונחמיה יחד.

השאלה המתבקשת היא, מדוע? תמיהה זו מתעצמת נוכח העובדה, שרוב ספר עזרא נכתב על ידי נחמיה!

הגמרא במסכת סנהדרין (צג/ב) מבארת, כי היתה טענה מסוימת על נחמיה, ש"החזיק טובה לעצמו" בבקשו מהקב"ה "זכרה לי אלוקי לטובה כל אשר עשיתי על העם הזה", ולפיכך לא נקרא ספרו על שמו [לפי דעה אחרת בגמרא ספרו לא נקרא על שמו, מפני שסיפר בגנותם של רשעים ע"ש בגמרא ובספר חסידים אות תפ"ב].

בימינו מחולק ספר עזרא-נחמיה לשניים, בדרכו של כתב היד העתיק משנת ה' ר"ח, וכך הודפס גם בהוצאה הראשונה של "מקראות גדולות", שנדפסה בוונציה בשנים רע"ז-ו ומשם העתיקו כל המדפיסים.

צעילוי נשמת

מרת **יהודית קולינר** ע"ה
ב"ר שמואל זיינביל
(לבית פרושינובסקי)
נלב"ע בש"ק י"א אלול תשע"ז
תנצב"ה
הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **לאה וייסנר** ע"ה
בת הר"ר משה וסופיה ז"ל
נלב"ע ט' באלול תשפ"א
תנצב"ה
הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **יחיאל מאיר ברנד** ז"ל
ב"ר יששכר דב הכהן ז"ל
נלב"ע ז' באלול תשמ"ח
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידנו
הר"ר **אפרים ברנד** ומשפ' שיחיו - גבעתיים

לעילוי נשמת

אמנו היקרה מרת **פרידה גילה פסקוביץ** ע"ה
בת ר' מאיר ז"ל נלב"ע י' באלול תש"ע **תנצב"ה**
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

האם אין זה כדין?

"ושוב הסכימו מן השמים": מעניין ביותר לציין את דבריו של החיד"א שנשאל בדבר והשיב (בקונטרס שצירף בסוף ספרו שו"ת חיים שאל), כי יתכן שבחלוף הזמן הרב, "שלם הדקדוק על שאמר זכרה לי אלוקי לטובה, ושוב הסכימו מן השמים שיקרא הספר על שם נחמיה".

יש להדגיש כי כל האמור מתייחס לכינויים של הספרים עזרא ונחמיה. ברם, גוף ההלכה שבעת כתיבתם על קלף יש לכתבם בספר אחד - נותר על כנו כדברי הגמרא.

דף לח/א שירי מצוה מעכבין את הפורענות

הכוונות הטמירות שמאחורי ארבעת המינים

שני טעמים נאמרו בגמרא לגבי נענועי הלולב לרוחות העולם ולמעלה ולמטה. רבי יוחנן אומר, שמנענעים לכבודו של בורא עולם שהכל שלו, ורבי חמא בר עוקבא אומר, שבכך עוצרים רוחות רעות וטללים רעים.

מה צריך לכוון בעת הנענועים? האם בעת נענועי הלולב יש לכוון את שניהם גם יחד? למה נייחד את מחשבתנו בעת הנענועים?

"לעורר הנפש שתזכור... כי הכל לשם": בספר "החינוך" (מצווה שכ"ד) כותב דברים נפלאים על מצוות ארבעת המינים: "לפי שימי החג הם ימי שמחה גדולה לישראל, כי הוא עת אסיפת הפירות ופירות האילן בבית, ואז ישמחו בני אדם שמחה רבה... וצווה הא-ל לעשות לעמו לפניו חג באותו העת, לזכותם להיות עיקר השמחה לשמו. ובהיות השמחה מושכת החומר הרבה ומשכחת ממנו יראת אלוקים בעת ההיא, ציוונו ה' לקחת בין ידינו דברים המזכירים אותנו, כי כל שמחת לבנו לשמו ולכבודו... וידוע מצד הטבע, כי ארבעה המינים כולם משמחי לב רואיהם... ודיני הנענוע, שהחיוב להוליך ולהביא ולהעלות ולהוריד. והעניין לעורר הנפש שתזכור בעת השמחה, כי הכל לשם, ממעלה עד מטה וארבע רוחות, שהכל נכלל בזה".

מדבריו עולה בבירור, כי בעת הנענועים יש לכוון שמקיימים את המצווה לכבודו, והכל מאיתו יתברך. גירוש הרוחות הרעות הוא תוצאה, איפוא, ואין צורך לכוון על כך בעת הנענועים.

כדברים הללו כתב בעל ה"ערוך השולחן" (סי' תרנ"א סעי' כ"ג), שכאשר מקיימים את המצווה בשמחה ובשלמות, "ממילא בזכות זה יעצור מעלינו... כל מיני צרות המכונים רוחות רעות".

השופט נותן מקל ליוצא זכאי: ה"לבוש" (סי' תרנ"א סעי' ח') מוסיף בכוונת הנענועים על פי דברי המדרש, כי בחג הסוכות רבה שמחתנו רבה לאחר הימים הנוראים, ו"נתן הקב"ה מצווה זו לישראל, שיהיו שמחים בלולביהם כאדם היוצא לפני השופט זכאי ונותן השופט מקל... לסימן שהוא יצא זכאי וישמח בו, והניענוע הוא הרינון".

"אלו הארבעה גדלים על המים": גם ב"ערוך השולחן" (שם סעי' כ"א) כותב כן והוסיף: "ומפני מה נבחרו ארבעה מינים אלו? לפי שבחג נידונים על המים, ואלו הארבעה מינים גדלים על המים וכשעושים בהם מצווה מתברכים המים ולכן שמחים בהם".

ארבעת המינים, כנגד אברי הגוף: נסיים בדבר אגדה נאה בשמו של הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, שאמר, כי כידוע, נאמר במדרשים, שארבעת המינים מכוונים כנגד אברי הגוף השונים וכמו כן, כל סוג מארבעת המינים מכוון כנגד חלקים שונים מעם ישראל. בעת הנענועים, אנו מקריבים לקב"ה את ארבעת המינים, לאמר, הכל שלך! כל גופנו, כל עמנו, בבחינת "אני לדודי ודודי לי" (הליכות שלמה), מועדים, פרק י"א הערה ל"ב).

דף מב/ב מג/א גזירה שמא יטלנו...

אלו מצוות נאסרו בשבת ואלו הותרו

בגמרתנו מבואר כי חכמים ביטלו מצוות תקיעת שופר בראש השנה שחל בשבת, ומצוות נטילת לולב בשבת של חג הסוכות, מחשש שמא יהודי לא ידע כיצד לקיים את המצווה או את נוסח ברכתה (רש"י), ויבוא להוציא בשבת את השופר או את הלולב לרשות הרבים בדרכו אל החכם שילמדנו, ויעבור על איסור תורה של מלאכת "הוצאה", לפיו אסור לטלטל חפץ ארבע אמות ברשות הרבים. מטעם זה, מוסיפה הגמרא, גם קבעו חכמים שאין לקרוא מגילת אסתר בשבת.

גזירה חמורה זו, שבעטייה ביטלו מצוות עשה מן התורה [שופר ולולב], הביאה רבים מן הפוסקים לדון מדוע לא הרחיבו חז"ל את גזירתם על מצוות אחרות הנהוגות בשבת.

נפתח בחג הפסח.

אכילה מצה בליל הסדר שחל בשבת: בליל הסדר אוכלים מצה ומרור. מדוע לא חששו חכמים שמא יטלטלם אדם ארבע אמות ברשות הרבים, בדרכו אל החכם שילמדנו? אמנם אין צורך ללמד את קיום מעשה המצווה, שאכילה היא בלבד, אך שמא יבקש ללמוד מן החכם את נוסח ברכותיהם, כפי שחששו חכמים לגבי שופר, לולב ומגילת אסתר?

רב החובל הוותיק איבד כל תקווה. מול עיניו עמדה אנייתו להיטרף בלב ים על נוסעיה הרבים, ואין בידו להשיעו מאומה. במר ייאשו הורה לספניו לזמן לפניו את מנהיג קבוצת היהודים המסתופפים בירכתיים.

זמן קצר לאחר פטירת הגר"א מוילנא זצ"ל, יצאו רבים מתלמידיו להגשים את שלא עלה בידי רבם - לעלות לארץ ישראל. קבוצות קבוצות יצאו לדרך ועלו ארצה.

בני אחת הקבוצות, כמאה וחמישים איש, בהנהגתו של רבי ישראל משקלוב זצ"ל, מגדולי תלמידי הגר"א, כתתו רגליהם בדרך לא דרך עד הגיעם לנמל, ועלו על אניה ישנה ורעועה, גדושת נוסעים, בה הוקצתה להם פינה דחוקה. בימים הראשונים התנהלה הנסיעה למישרין, אך לפתע קדרו השמים ויומיים תמימים נזרקה האנייה מגל למשנהו, על נוסעיה ומיטלטליהם, ככלי שאין בו חפץ.

רבי ישראל משקלוב הגיע אל רב החובל והמתיק עמו סוד בעודם נאחזים לבל ישמטו המימה. בתום שיחתם ביקש רבי ישראל מבני קבוצתו להיקבץ יחדיו, ברצונו לשאת דברים בפניהם. מורי ורבותי, פתח רבי ישראל, זה עתה אמר לי רב החובל כהאי ליטנא: שלושים שנה אני מפליג בנתיבי הים, ומעולם לא עמדתי מול סערה כה עזה. נוכח העובדה שהאנייה ישנה ורעועה, אני צופה כי לא ירחק הזמן והיא תבקע לשניים! אני יודע אם כדאי לפרסם זאת בין הנוסעים, אך אני רואה מחובתי להעביר לכבודו את המידע, וכבודו יחליט אם לפרסם זאת בין בני קבוצתו.

לדעתי, אמר רבי ישראל, חובה עלי לידעכם בדבר, שהרי אם נגזר עלינו לשקוע במצולות ים, עלינו לנצל את הזמן הקצר לחזור בתשובה שלימה לפני בוראנו. בנוגע לאופן עשיית התשובה, ברצוני להציע בפניכם את הדברים הבאים. במסכת סוכה נאמר, כי יש לומר וידוי בלחש, כדי שהשומעים לא ילמדו ממעשיו הקלוקלים של המתוודה. ברם, מאחר שנגזר על כולנו להפרד בקרוב מן העולם הזה, מתי נוכל לקלקל את דרכינו בעקבות שמיעת וידוי של אחר! לפיכך אני מציע כי כל אחד יתודה על מעשיו בקול רם באזני חבריו, ותהי הבושה כפרה על עוונותינו.

אותה שעה, הים והרוח, הגלים והמשברים לא נראו ולא נשמעו, הגשם העז שהצליף על קדקדם לא הורגש, נוכח המשימה החשובה ביותר בחיים שעמדה בפניהם, החזרת הפיקדון לבורא העולם כשהוא נקי ומצוחצח.

נמנו וגמרו ביניהם כי צעיר התלמידים יתודה תחילה. עמד הלה בפני הקהל הקדוש, כבש את פניו בידיו ורטט של בני חלף בכל גופו. בראש מורכב החל להתוודות: בושתי וגם נכלמתי להרים פני אליכם. במשך שנתיים ימים שיקרתי את אמי! מעשה שהיה כך היה.

כן בכור לתשעה אחים אנוכי. בילדותי עקרה משפחתנו לוילנא, וזכינו שדירתנו גבלה בדירת הגאון מוילנא. אבי היה עמל מבוקר עד ליל בחנות המכולת הקטנה שברשותו, ועם לילה היה שב הביתה ומתיישב ליד הקיר החוצץ בין ביתנו לבין חדר לימודו של הגאון מוילנא, מפנה את מחשבותיו ומאזין לקול תורתו של הגאון הבוקע מעבר לקיר.

לילה אחד ישב אבי ליד הקיר ושמע את הגר"א חוזר ושונה את דבריהם של התנאים הקדושים רבי שמעון בר יוחאי ובנו, בעת שיצאו מן המערה ותהו נוכח האנשים העוסקים במלאכה, "שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה". והיה אבי יושב בדממה ושומע את קולו של הגאון שוב ושוב, "שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה", והיו הדברים מחלחלים בלבו של אבי היקר, "שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה".

אותו לילה נדדה השינה מעיניו. מה יהיה עם "חיי עולם" שלו?!!!! עם אור ראשון אמר לאמי: הלילה הזה חלה מהפכה בנפשי. עז רצוני לנטוש את חנותי ולשקוד על דלתות התורה מבוקר ועד ליל. אך אעשה כן רק אם תסכימי בנכונות מלאה, ליטול על עצמך את עול הפרנסה. ללא היסוס הסכימה אמי הכשרה.

מספר יישובים נאמרו בדבר.

גם אם יטלטל, לא יעבור על איסור תורה: יש שאמרו, שהואיל ושיעור הוצאת מאכלים בשבת הוא בגודל כותבת דווקא, הרי אפילו אם יטלטל את כזית המצה שלא כדין לא יכשל באיסור תורה, כי אם באיסור מדרבנן, ומפני חשש עבירה על איסור דרבנן, לא ביטלו חכמים מצווה מן התורה (מקראי קודש פסח ח"ב עמוד נ', בשם הגרי"י דיסקין, ע"ש שדן בזה, שיתכן שבמצה יתחייב בהוצאה של כזית גם כן).

איך דרך לצאת בחוצות בלילה: אחרים כתבו שהחשש שמא ילך אצל חכם קיים במצוות שקיומן הוא ביום [גם קריאת מגילת אסתר, עיקר קיומה ביום]. ברם, חשש זה אינו כה רב גם בלילה, לפי שאין דרך לצאת בחוצות בלילה, והנדרש לרב ייצא אליו מבעוד יום, לפני כניסת השבת (עיי' מקראי קודש שם, והעמק שאלה להנצי"ב, שאילתא ס"ז אות כ"א).

להביא את הרב אל המצה: סברא אחרת נאמרה בעניין, כי מי שאינו יודע את ברכת המצה, חזקה עליו שיתר ענייני הסדר המרובים אינם נהירים לו, וחלף הבאת כל מרכיבי ליל הסדר אל החכם, ודאי הוא דואג לארח תלמיד חכם בביתו כדי שידריכו בכל שלב כיצד לנהוג (עיי' העמק שאלה שם).

על מגילת אסתר גזרו ועל קריאת התורה לא? שאלה נוספת הדורשת הבנה היא, היאך יתכן שחז"ל גזרו שלא לקרוא מגילת אסתר בשבת, אך לא אסרו על קריאת התורה בשבת?

"הקוראים בתורה בקיאים הם": בעל תוספות יום טוב (מגילה פרק א' משנה ב') משיב, כי מאחר שהקורא בתורה צריך להתכונן "פעמיים ושלש" לפני שבת, הרי ש"כל הקוראים בתורה בקיאים הם", ואין חשש כי בשבת בבוקר יתעוררו ספיקות הדורשים ריצה אל הרב בקרב בעלי קריאה רבים.

ההבדל בין מצוות של ציבור למצוות של יחיד: ואילו בעל תוספות חדשים (שם) קובע, כי יש להבחין בין מצווה המתקיימת בציבור בלבד, לבין מצווה שחובת קיומה מוטלת על כל יחיד. את מצוות שופר, לולב וקריאת מגילת אסתר, מוטל על כל יהודי לקיים. אמת, ברוב עם הדרת מלך, ותוקעים בשופר בבית הכנסת, וקוראים מגילת אסתר בציבור, אך מי שלא זכה לכך חייב לתקוע לעצמו ולקרוא לעצמו מגילת אסתר. לפיכך חששו חכמים שמא יחיד שימצא עצמו נכון בקיום אחת מן המצוות הללו, ירוץ אל החכם בשבת וכשלא שונה היא מצוות קריאת התורה בשבת, שכל חובתה היא בציבור, אם אין מניין - אין קריאת התורה. לפיכך, לא חששו חכמים לתקלה, כפי שאמרו חז"ל במקומות אחדים (שבת קמ"א ועוד), ש"רבים מדכרי אהדדי" - הרבים מזכירים זה לזה שלא להכשל, ואין חשש תקלה בדבר [בגליון על מסכת שבת, קלב/א, הבאנו את דברי רבותינו הראשונים והאחרונים ז"ל, מדוע חכמים לא גזרו שלא למול בשבת קדש].

דף מג

נטילת לולב בירושלים ובכותל המערבי

במקומות רבים במשנה ובגמרא נזכרים עניינים שונים הנוגעים ב'מקדש' לעומת עניינים אחרים הנוגעים ב'מדינה'. כך למשל נאמר במשנה (שקלים, א/ג, ומובא במגילה כט/ב) כי מט"ו אדר ישבו שולחנות ב'מדינה'.

מיהו "מקדש" ומיהו "מדינה"? בפשוטם של דברים 'מקדש' הוא מקדש ממש, ותחת השם 'מדינה' נכללים שאר המקומות כולל העיר ירושלים. כך דעת רוב הראשונים. אולם הרמב"ם בפירושו למשנה מבאר במספר מקומות כי 'מקדש' כולל גם את ירושלים עצמה, ורק שאר ערי ישראל נקראות 'מדינה' (ראה פיה"מ לשקלים שם, ובסוכה ג/יב ומע"ש ג/ד ור"ה ב/א).

לפרשנות זו השלכות מעשיות חשובות מאד, הנוגעות הלכה למעשה גם בזמננו. במשנה (מא/א) נאמר, שבזמן בית המקדש היה לולב ניטל שבעה ימים ב'מקדש' בלבד, ואילו ב'מדינה' לא ניטל אלא ביום הראשון. טעם הדבר לפי שאמרה תורה "ולקחתם לכם פרי עץ הדר... לפני ה' אלוהיכם שבעת ימים". מכאן למדו חכמים, כי "לפני ה'" נהגת מצוות ארבעת המינים כל שבעת הימים, אך במקומות אחרים - ביום הראשון בלבד. רק משחרב בית המקדש תיקן רבן יוחנן בן זכאי ליטול לולב שבעה ימים בכל מקום, אך תקנה דרבנן היא וקלה יותר מן החיוב מדאורייתא ויוצאים בה גם באופנים שונים שאין יוצאים בהם אילו היתה החובה מן התורה [כגון, גם לולב שאול כשר ואין צורך ב"לכם"].

מצוות לולב בירושלים - מן התורה כל סוכות: לפי הפרשנות הנזכרת, ש'מדינה' כוללת את שאר ערי הארץ, ואילו ירושלים נחשבת 'מקדש', מצוות נטילת לולב בירושלים היא מן התורה כל שבעת הימים. אכן, כך כותב הרמב"ם בפירושו למשנה (פרק ג' משנה י"ב): "מדינה - היא שאר ארץ ישראל חוץ מירושלים", וכן דעת ראשונים נוספים.

לאור האמור מסיק בעל ביכורי יעקב (סימן תרנ"ח) הלכה למעשה: כיוון שקדושת ירושלים לא בטלה, הרי שלשיטת הרמב"ם אף כיום יש חובה דאורייתא ליטול לולב בירושלים במשך כל חג

בלב רוגש ובנפש הומייה נפרד אבי מן הבית, פנה לבית המדרש ברגליים עולצות, ואמי המופלאה פנתה אל החנות. אחר תקופת מה כשלו עסקיה. המסחר לא צלח. אך היא לא סגרה את הגמרא של אבא, אלא סגרה את החנות והחלה לאפות לחם ולמכור אותו בשוק, ולהשלמת הפרנסה שטפה רצפות בבתי העשירים.

כל אותה עת לא גילתה לאבי מאומה, בחפצה העז כי ימשיך לעמול ולהגות בתורה הקדושה. **חלפי** ימים וקשיי הפרנסה הלכו וגברו, או-אז אמרתי לאימי: מאמא יקרה שלי, אני יכול לוותר על ארוחה אחת. היום הודיעו לנו בחדר, שממחר מתחילים לחלק ארוחות צהרים. היא מיד שאלה: האמנם כן, יקירי, כך הודיעוכם? ואני השבתי בחיוב: שיקרתי.

במשך שנתיים ימים, מידי יום ביומו שאלתני אימי: טיירע ינגעלה שלי, גם היום חילקו ארוחת צהרים? ואני עניתי בצהלה: כמובן.

מורי ורבותי, הנני מתוודה, איפוא, בפניכם, על ששיקרתי לאימי שנתיים ימים!

עניי הכל דמענו. רטט קדושה וסילודין אחז בהם. **ויעמוד** רבי ישראל וישא ידיו לשמים ויאמר: רבונו של עולם, ביום הראשון של סליחות אנו אומרים: 'פנה נא אל התלאות ולא לחטאות', כלומר: חטאינו מרובים אמנם, אך בטובך הגדול ראה נא גם את תלאותינו ואת צרותינו הפוקדים אותנו מידי יום. ואני מבקש ממך, קוני ובוראי, 'פנה נא אל החטאות!' הבט נא על איזה חטא מתוודה הצעיר שבנו. עשה נא למענו אם לא למעננו!

★ ★ ★

היום נח מזעפן.

אם לא היה נח, לא היה הסיפור המופלא מגיע אל החוף.

הגשם פסק. העננים התפזרו. הים בלע אל קרבו את הגלים והפגין חיות רוגעת ושלווה. הנוסעים נחתו לחוף ימה של ארץ ישראל בשלום, והסיפור המרטיטי עשה את דרכו מאוזן לאוזן, וסופר על ידי רבים, ביניהם "כ"ק האדמו"ר מסאטמר זצ"ל, אשר היה מספרו לקהל עדתו כדי לעורר את הלבבות. **אלול**.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף מ/א

לשנן עוד ועוד

סיפר הגר"ש סופר, רבה של קראקא, לבנו, על סבו רבי עקיבא איגר: "פעם נקלע לאכסניה באישון ליל. ביקש להעביר את הלילה בלימוד תורה, אולם לבעל האכסניה לא היה שום ספר מלבד כרך בודד של חידושי הרשב"א. נטל רבי עקיבא איגר את הספר ולמד בו כל הלילה, ומאחר שחסר היה בו הדף הראשון, כתבו רבי עקיבא איגר מזכרונו והותירו לבעל הבית על מנת שיהיה ברשותו עותק שלם. וכי באתי לספר לך כח זכרונו של סבא הזוכר את חידושי הרשב"א מילה במילה על פה? סיים הגר"ש סופר - לא באתי אלא לספר לך שאפילו רשב"א שידעו על פה למד בו ושגנו לילה שלם...".

דף מ/א ושיהא יום הנף כולו אסור

למה נסמכו

אמר בעל האמרי אמת מגור זצ"ל:

אחר שתיקן רבי יוחנן בן זכאי זכר למקדש, חשש כי יבוא יאוש לישראל על כי עושים זכר' מחשש שכחה. עמד ותיקן שיהא יום הנף כולו אסור שכן "מהרה יבנה בית המקדש"...

לפיכך שתי תקנות אלו - שאין כל קשר נראה לעין ביניהן - נסמכו במשנה כאן יחדיו...

הסוכות. לאור זאת, אין ליטול לולב שאול במשך כל החג כולו, וכן יש להקפיד על יתר הדינים הנוהגים ביתר המקומות ביום הראשון בלבד.

עם זאת, בעל ביכורי יעקב מודה, כי חידוש גדול זה לא נזכר בשאר הפוסקים, אך כתב כי מכל מקום ראוי להחמיר ולחשוש לו בירושלים העתיקה, שנתקדשה לשעתה ולעתיד לבוא [יש מהאחרונים שכתבו, כי גם לפי פירושו בשיטת הרמב"ם, אין צורך להחמיר בכל הפסולים של ד' מינים, מפני שלדעת ראשונים רבים, בהם הרמב"ם, גם בבית המקדש אינם נוהגים כי אם ביום הראשון, ואילו הדעה החולקת חולקת גם על שיטת הרמב"ם לגבי הגדרת "מקדש" ו"מדינה", ואין מקום לתפוס יחד את חומרות שני הצדדים, ראה מקראי קדש ח"ב סימן י"ט].

רבינו הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדוינסק זצ"ל חולק בתוקף על דברים אלה (בספרו חידושי רבי מאיר שמחה לסוכה ריש פרק לולב וערבה) וכתב, כי ברור לו שלכל הדעות אין כל חיוב דאורייתא ליטול לולב בירושלים בזמן הזה בשאר ימי החג. ראייה פשוטה לו: רבי יוחנן בן זכאי תיקן ליטול לולב מדי יום, זכר למקדש. אילו בירושלים עדיין חייבים ליטול מידי יום ביומו, אין צורך לעשות זכר לדבר! (ע"ש ראיות נוספות, אולם, עיין מנחת שלמה תניינא סימן נ"ז).

ירושלים מסתפחת למעמד בית המקדש: ומדוע באמת לפי רבי מאיר שמחה זצ"ל גם לדעת הרמב"ם אין חייבים כיום כבזמן המקדש? יש מבארים, כי עיקרה של מצוות לולב הוא במקדש לפי שהוא זה שעליו התכוון הפסוק באמרו "לפני ה'", אלא שירושלים מסתפחת למעמדו של בית המקדש. כאשר חרב המקדש בטל גם מעמדה של ירושלים כחלק מהמקדש, ושוב אין מצוות נטילת לולב בה מידי יום (ראה מנחת שלמה שם ד"ה אך; מועדים וזמנים ח"ה סימן שמ"ח בהגה"ה, וראה הלכות חג בחג שם ע"ד).

אכן, הוראת הפוסקים הלכה למעשה, שאין צורך להחמיר בירושלים, אף זו העתיקה, וליטול במשך כל החג דוקא לולב הכשר ביום הראשון, ואף מי שנטל לולב בשאר ערי הארץ או בירושלים החדשה והגיע לירושלים העתיקה או לכותל המערבי, אינו מתחייב שוב בנטילת לולב [עם זאת, יש יחידים שהחמירו על עצמם בדבר, ראה הלכות חג בחג שם].

דף מה/א בכל יום מקיפין את המזבח
למען דעת כל עמי הארץ
 בעבר, לולבים ואתרוגים היו בלתי מצויים לכל, ורק עשירים התירו לעצמם לרכוש ארבעת המינים. את הקפת הלולב סביב הבימה, ערכו רק אלה, בעוד תלמידי חכמים עניים נדחקו בשולי בית הכנסת.
אמור אמר רבי מאיר תאומים זצ"ל, רבה של למברג: **מדוע** בסיום הקפת הלולב ב"הושענות" אומרים "למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלוקים אין עוד"?
לפי שכאשר רואים את תלמידי החכמים נדחקים לשולי בית הכנסת, יש בכך משום בזיון, כביכול, במורא שמים, שהרי אמרו חז"ל - "את ה' אלוקיך תירא, לרבות תלמידי חכמים".
לפיכך מכריזים ומודיעים - למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלוקים אין עוד...

לעילוי נשמת

הר"ר **קלונימוס קלמן דוד גרינבוים** ז"ל

ב"ר שמעון ודבורה הי"ד
 נלב"ע י' באלול תש"ע
תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הרב **דוד יהודה** זצ"ל
 ב"ר חיים גדליהו בנט זצ"ל נלב"ע י' באלול תשל"ג
 וזוגתו **הרבנית אסתר** ע"ה
 ב"ר שלמה צבי הברמן זצ"ל נלב"ע י"ט בסיון תשל"א
תנצב"ה

הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **יוסף מייז** זצ"ל
 ב"ר מרדכי זצ"ל נלב"ע ט' באלול תשל"ו
תנצב"ה

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **נחמה ליבא בטלמן** ע"ה
 ב"ר אברהם שמואל מנא ז"ל נלב"ע ז' באלול תשנ"ט
תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

מאירים
 את מסכת ביצה ראש השנה

הגמרא המושלמת המחבת את הש"ס על לומדיה

הופיע מסכת ביצה ראש השנה

תמונות והמחשבות להבנת הגמרא

לראשונה: מוצא מנוקד מפוסק נתן חשק ללימוד

• בתוספת משניות בגליון הדף להשלמת לימוד הש"ס • בסוף הכרך נוסף ביאור למשניות - 'מאורות המשנה' • להשלמת הלימוד ב'הלכה למעשה' צורף החיבור הנפלא 'מאורות ההלכה' • הדגשות בתחילת ענין בתוספות.

• נוסח הגמרא והמפרשים מוגה ומתוקן כמיטב המסורת של מהדורת הש"ס של 'עוז והדר' • הגמרא, הרש"י והתוספות מנוקדים ומפוסקים בדיוק ובשלמות • רקע מיוחד להקלת הקריאה ולמניעת כאבי עיניים

מוקד ישיר לגמרות "דף היומי": 02-804-3333

